

روش تحقیق در علم حقوق

«معانی تحقیق، انتخاب عنوان تحقیق، مطالعه اولیه، منبع‌یابی، فیش‌برداری، مراحل تحقیق، طرح تحقیق، روش‌های انجام تحقیق، مستندسازی، نگارش پایان‌نامه، رساله و کتاب، روش تحقیق تطبیقی، اجزای پایان‌نامه، فهرست‌نویسی، ویرایش، نشانه‌گذاری، رسم‌الخط فارسی، اجزای کتاب، شابک»

۵

سید محمدعلی پوربخش

مدرس و پژوهشگر دانشگاه امام صادق (ع)

سرشناسه : پوربخش، سیدمحمدعلی، ۱۳۹۳ -
 عنوان و نام‌پدیدآور : روش تحقیق در علم حقوق / سیدمحمدعلی پوربخش
 مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۳۹۳
 مشخصات ظاهری : ۴۰۰ ص.
 شابک : 978-964-511-569-0
 وضعیت فهرست‌نویسی : قیفا
 یادداشت : کتابنامه.
 موضوع : حقوق — تحقیق — روش‌شناسی
 موضوع : حقوق — روش‌شناسی
 شابک : K ۸۵/پ ۹۹
 شابک : ۳۴۰/۰۷۲
 شابک : ۳۴۳۹۴۸۲ ملی

هرگونه کتبی (اعم از چاپ و غیره)، فایل الکترونیکی و... از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشر (لا) قانون بوده و پیگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت لزوم، شماره تلفن‌های ذیل اطلاع دهید.

۷۷۰

نشر میزان
 روش تحقیق در علم حقوق
 سید محمدعلی پوربخش
 چاپ اول: تابستان ۱۳۹۳
 قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان
 شمار: ۱۰۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۵۶۹-۰

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاووسی‌فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۳۹۱۳۱
 فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، رویروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰
 واحد بخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱
 پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

فهرست اجمالی مطالب

پیش‌گفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۱

بخش اول: کلیات

فصل اول: معانی تحقیق.....	۱۷
۱. مقدمه.....	۱۷
۲. معانی تحقیق.....	۱۷
۳. دامنه کاربرد روش تحقیق.....	۲۸
۴. بایسته‌های کلی برای اجرای یک تحقیق.....	۳۱
۵. استانداردهای انتخاب عنوان.....	۳۳
فصل دوم: مطالعه اولیه.....	۳۷
۱. منابع مطالعه اولیه.....	۳۸
۲. اهداف مطالعات اولیه.....	۴۷
۳. منبع یابی.....	۴۷
۴. یادداشت‌برداری (فیش‌برداری).....	۵۳
۵. منابع دست اول و دست دوم.....	۶۶
فصل سوم: رابطه تحقیق و نوشتن.....	۷۳
۱. نکاتی که در نوشتن باید رعایت شوند.....	۷۴
۲. مراحل تحقیق.....	۷۷

فصل چهارم: طبقه‌بندی و فصل‌بندی، علامت‌گذاری نوشته‌ها و جبران نقض مطالب ... ۱۳۳

۱. طبقه‌بندی و فصل‌بندی نوشته‌ها ۱۳۳
۲. علایم تقسیم‌بندی نوشته‌ها ۱۳۴
۳. انواع کار تحقیقی از نظر حجم بدنه ۱۳۷
۴. مستندسازی ۱۴۲
۵. تجزیه و تحلیل اطلاعات ۱۵۵
۶. نتیجه‌گیری ۱۵۵
۷. گزارش تحقیق ۱۵۶
۸. منابع و تحقیق ۱۶۲
- جبران نقض مطالب در تحقیق ۱۶۵

بخش دوم: نگارش

فصل اول: آشنایی با بیانیه روش تحقیق تطبیقی و تحقیق در علم حقوق ۱۷۷

۱. آشنایی با پایان‌نامه ۱۷۷
۲. روش تحقیق تطبیقی ۱۹۸
۳. روش تحقیق در گرایش‌های حقوق ۲۰۲
۴. طرح تحقیق پایان‌نامه / رساله ۲۰۶
- فصل دوم: نگارش و ساخت پایان‌نامه ۲۲۵

۱. مقدمه: ۲۲۵
۲. توضیح اجزاء تشکیل دهنده پایان‌نامه ۲۲۷
- فصل سوم: ویرایش و قواعد آن ۲۵۵

۱. تعریف ویرایش ۲۵۵
۲. قواعد ویرایش فنی ۲۶۱
- فصل چهارم: زبان و رسم‌الخط فارسی ۳۰۷

۱. زبان فارسی ۳۰۷
۲. زبان علمی ۳۰۸
۳. دستور زبان فارسی ۳۰۹

فهرست اجمالی مطالب □ ۷

۴. رسم الخط متون به زبان فارسی	۳۱۶
فصل پنجم: تدوین کتاب	۳۲۷
۱. بخش‌های تشکیل دهنده کتاب	۳۲۷
۲. ویژگی‌های رده‌بندی کتابخانه‌ی کنگره	۳۶۲
فهرست منابع	۳۶۷
واژه‌نامه	۳۷۳
علائم و نشانه‌های اختصاری به لاتین	۳۷۷

www.ketab.ir

مدفوع‌های همیشگی اساتید متعهد و دلسوز، نسبت به اصلاح و غنا بخشی کمتی و کیفی پژوهش‌ها، متون و الگوهای آموزشی، در راستای پویایی و کارآمدی نظام آموزشی دانشگاه‌ها، ضرورت همکاری، اصلاح و تدوین متون آموزشی نو و کارآمد را مورد تأکید قرار می‌دهد. توسل به شرف فوق‌العاده علوم مرهون بکارگیری روش‌های صحیح تحقیق علمی نباشد. هر چه روش تحقیق صحیح‌تر و دقیق‌تر انجام گردد، پیشرفت علم نیز سریع‌تر خواهد بود. ماوری که می‌توان گفت تحقیق فرآیندی منظم است، که باید در انجام آن نهایت قسط و عمل آورد. تا بتواند در فرآیند خود به حل مشکلات و مسایل جامعه، و یا ارتقای علم و دانش، یا به عبارتی دیگر تحقیق؛ فرآیند پردازش اطلاعات است، که مهمترین ویژگی این زیابایی، باروری و تولید علم است.

هدف از تدوین این کتاب، پر نمودن خلأ علم دانشجویان در زمینه فراگیری روش‌های تحقیق و کم کردن مشکلات موجود در نوشتن مقالات علمی، بخصوص نگارش پایان‌نامه است. همکاری من با معاونت پژوهشی دانشکده معارف اسلامی و حقوق و درگیر شدن با امور پژوهشی دانشجویان از یک سو؛ و بر طایفه دیگر، مواجه شدن دانشجویان با مشکلات متعدد؛ در رابطه با انتخاب موضوع، پیشنهاد عنوان پایان‌نامه، تصویب عنوان، نگارش پایان‌نامه، گرفتن مجوز دفاع و انجام مراسم دفاع؛ تماماً برای من به منزله آموزشی بود که منتج به فراگیری فن نگارش مقالات و یادگیری روشهای تحقیق گردید. خواندن آثار اساتید محترم در رابطه با روشهای مختلف تحقیق و نوشتن مقالات و همین طور گرفتن راهنمایی‌های فراوان از اساتید در این زمینه، موجب گردید تا تصمیم به نوشتن این کتاب بگیرم. که جا دارد از تک تک تمام اساتید بزرگوار و همکاران عزیز، که هر یک به نحوی مرا یاری داده‌اند، نهایت تشکر و

سپاسگزاری نمایم. در این کتاب در دو بخش سعی نموده‌ام؛ تا ضمن تعریف معانی لغوی و علمی کلمه «تحقیق»، روش تحقیق و نحوه نگارش پایان‌نامه، رساله، کتاب و مقالات علمی را به زبانی ساده و قابل فهم برای همه افراد، بخصوص دانشجویان عزیز در مقاطع مختلف تحصیلی بیان نمایم. امیدوارم مورد پسند همگان باشد.

سید محمدعلی پوربخش - بهار ۱۳۹۳

مقدمه

یکی از مسائل قابل تأمل در توسعه رشته‌های مختلف تحصیلی، نیاز دانشجویان به دانستن علم روش تحقیق است. ندانستن روش تحقیق به هر یک از رشته‌های تحصیلی آسیب می‌رساند. رشد تحقیقات علمی، ابزار مناسبی در گستره و پیشرفت علم و علمی کشور می‌باشد. پیشرفت‌های غیرعادی در نیم قرن گذشته در علوم مختلف از رهون بکارگیری روشهای صحیح تحقیقات علمی بوده است. حتی می‌توان گفت، هر چه روش تحقیق صحیح‌تر و دقیق‌تر باشد، پیشرفت علم نیز سریع‌تر خواهد بود از سوی دیگر یکی از مشکلات تحصیلی مورد نیاز دانشجویان، مهارت در نوشتن می‌باشد. مهارت در نوشتن به طریق مداومت در مطالعه و یادداشت‌برداری از نکات ظریف و پرمحتوا به دست می‌آید. انسان‌ها به دلیل ضعف حافظه و نیاز به مراجعه مکرر به یافته‌های قبلی خود و دیگران، نیاز به نوشتن و نگهداشتن مطالب هستند. نوشتنی که روی اصول صحیح و رعایت قواعد در مورد زبان مربوطه باشد. بنابراین: نوشتن و تحقیق مکمل یکدیگر و از هم جدایی ناپذیر می‌باشند. زیرا هیچ تحقیقی بدون نوشتن مداومت نخواهد داشت و امری معلق بین آسمان و زمین است. بهمین جهت ضرورت آموزش روش تحقیق و نوشتن مطالب با توجه به قبایلی آنها مورد توجه اساتید و مسئولین آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها قرار دارد. پایان‌نامه نویسی در انتهای تحصیلات دانشگاهی نیز بر ضرورت آموزش روش تحقیق و نوشتن مطالب به طریق علمی افزوده است. چنانچه در دروس کارشناسی، اصول نوشتن روش تحقیق به درستی آموزش داده شود، شاید دانشجویان برای انجام تحقیق با مشکلات کمتری مواجه باشند. ولی آنچه در عمل مشهود است، عمده‌ی دانشجویان در انجام تحقیق محدودین پایان‌نامه با مشکلات عدیده‌ای مواجه هستند که این مشکلات حتی گریبانگیر اساتید راهنما و مشاوره نیز خواهد شد زیرا برای آنها امکان‌پذیر نخواهد بود، هنگام نگارش پایان‌نامه ظرایف تحقیق را به هر دانشجوی آموزش دهند.

تحقیق یعنی: جستجو، بررسی، پژوهش، مطالعه و بطور کلی تحقیق کوششی روشمند است، برای پاسخ‌گویی به مسأله‌های علمی که منجر به نوآوری، پیشرفت و بالا

رفتن سطح علمی کشور؛ (در امور فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، حقوقی، ...) و یا پیدا کردن راه حل مشکلات جامعه می‌گردد. بنابراین: می‌توان گفت، تحقیق فرایندی منظم است که باید در انجام آن نهایت دقت را بعمل آورد. برای انجام یک تحقیق مراحلی در نظر گرفته شده است که دانشجو بایستی این مراحل را بخوبی بشناسد و به طور منظم و با دقت این مراحل را مطابق طرح تحقیق طی نماید. لذا نوشتار حاضر تلاشی است برای ارائه یک چارچوب علمی در امر آشنایی با روش تحقیق علمی و نوشتن مطالب بخصوص تدوین پایان‌نامه، سامان دهی شده است.

مطالب این کتاب در دو بخش به شرح زیر تبیین گردیده:

بخش اول: کلیات

فصل اول شامل: معانی لغوی و علمی تحقیق، ویژگی‌های یک تحقیق، دامنه کاربرد روش تحقیق، بااستفاده از کلی برای اجرای یک تحقیق، انتخاب عنوان تحقیق، استانداردهای انتخاب عنوان و ویژگی‌های فرد محقق.

فصل دوم شامل: تعریف و منابع آن، دایره‌المعارف‌ها، منبع‌یابی، فیش‌برداری، منابع دست اول و دوم، روش‌های یادداشت‌داری.

فصل سوم شامل: رابطه تحقیق با سایر مراحل تحقیق شامل انتخاب موضوع و عنوان تحقیق، بیان مسأله، فرضیه تحقیق، روش تحقیق، طرور جمع‌آوری اطلاعات و ...

فصل چهارم شامل: طبقه‌بندی و فصل‌بندی نوشته‌ها، تقسیم‌بندی نوشته‌ها، انواع کار تحقیقی از نظر حجم بدنه، مستند سازی، انواع مراجعات، منابع مختلف ارجاع، انواع گزارش تحقیق، قلمرو تحقیق، جبران نقص مطالب در تحقیق، پاراگراف.

بخش دوم: نگارش

فصل اول شامل: آشنایی با پایان‌نامه نویسی، فتون عنوان یابی، ویژگی‌های عنوان، روش تحقیق تطبیقی، طرح تحقیق، انواع روش تحقیق بر مبنای هدف.

فصل دوم شامل: نگارش پایان‌نامه و اجزاء آن، فهرست‌نویسی مطالب، فهرست‌نویسی منابع.

فصل سوم شامل: ویرایش و انواع آن، شماره‌گذاری صفحات، حاشیه‌بندی، عنوان‌گذاری نوشتار، نشانه‌های نگارشی (نشانه‌های شکلی و غیر شکلی)

فصل چهارم شامل: رسم الخط فارسی، دستور زبان فارسی، اهم قواعد دستور زبان فارسی، اهم قواعد یکسان سازی و رسم الخط فارسی.

فصل پنجم شامل: تدوین کتاب و بخش های تشکیل دهنده آن، فهرستبرگه، شابک و موارد استفاده از آن، فیپا و موارد استفاده از آن، رده بندی کتابها در کتابخانه ها (رده بندی ده دهی دیویی و رده بندی کتابخانه ی کنگره آمریکا)

ناگفته نماند که استفاده از این کتاب مختص رشته حقوق نمی باشد و در سایر رشته های علوم انسانی برای انجام تحقیق و نوشتن مقاله، پایان نامه، رساله و کتاب کاربرد دارد.

سید محمدعلی پوربخش - بهار ۱۳۹۳